

บทคัดย่อ

หวายเป็นพืชท้องถิ่นที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นผลิตภัณฑ์จากป่าที่มีคุณค่ารองไปจากไม้ซุง มีการนำหวายไปใช้ประโยชน์กันอย่างกว้างขวางทั้งในระดับครัวเรือนและระดับอุตสาหกรรม ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบหวาย เนื่องจากมีการตัดฟันมาใช้ประโยชน์อย่างไม่มีการควบคุมและขาดการบริหารจัดการที่ดี ประกอบกับพื้นที่ป่าถูกทำลาย ทำให้ปริมาณหวายในธรรมชาติลดลงอย่างรวดเร็ว และหวายหลายชนิดเกือบสูญหายไปจากพื้นที่ ดังนั้นโครงการวิจัยและพัฒนาหวายเพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชน ได้ดำเนินการต่อเนื่องในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง 3 แห่ง โดยมีกิจกรรมประกอบด้วย (1) การสำรวจและรวบรวมความหลากหลายของชนิดหวายที่มีอยู่ในชุมชนและจากแหล่งอื่นๆ (2) การศึกษาวิธีการปลูกและการจัดการที่เหมาะสมสำหรับหวายตัดหน่อ (3) การศึกษาการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อเพิ่มคุณภาพเส้นหวาย และ (4) การศึกษาและวิเคราะห์การผลิตและการตลาดของหวาย มีผลการดำเนินงานดังนี้ (1) รวบรวมชนิดหวายจากแหล่งต่างๆ จำนวน 10 ชนิด ได้แก่ หวายหนามขาว หวายฝาด หวายไผ่ไก่ หวายหนามรอบ หวายหลวง หวายหอม หวายหางหนู หวายหมี หวายดง และหวายตุน (2) หวายที่ทดสอบการตัดสางทั้งหวายฝาด และหวายหนามขาว พบว่าการตัด 3 หน่อ กระตุ้นให้เกิดการแตกหน่อใหม่มากที่สุด (3) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อเพิ่มคุณภาพเส้นหวาย โดยการผึ่งแดด การล้างและขัดด้วยทรายขาวกับเปลือกมะพร้าว การอบด้วยซัลเฟอร์ไดออกไซด์ การต้มในน้ำมันดีเซลผสมน้ำมันมะพร้าว (4) ปริมาณและชนิดหวายที่ปลูกในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงปางแดงใน หวายที่ปลูกมี 4 ชนิด คือ หวายหนามขาว หวายฝาด หวายไผ่ไก่ และหวายหมี อายุหวายตั้งแต่ 2-16 ปี จำนวนรวม 1,996 กอ มีเกษตรกรผู้ปลูกหวายทั้งหมด 24 ราย โครงการขยายผลโครงการหลวงโป่งคำ หวายที่ปลูกมี 3 ชนิด คือ หวายหนามขาว หวายฝาด และหวายหางหนู อายุหวายตั้งแต่ 3-10 ปี จำนวนรวม 4,313 กอ มีเกษตรกรผู้ปลูกหวายทั้งหมด 52 ราย และโครงการขยายผลโครงการหลวงแม่จริม หวายที่ปลูกมี 2 ชนิด คือ หวายหนามขาว และหวายฝาด อายุหวายตั้งแต่ 1-22 ปี จำนวนรวม 1,398 กอ มีเกษตรกรผู้ปลูกหวายทั้งหมด 21 ราย

คำสำคัญ หวาย รายได้ ชุมชน

Keywords Rattan, Income, Communities